

การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ
อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

A Study of Satisfaction of Teachers of Wat Mahathat Phrapariyattidhamma School,
Mueang District, Nakhon Phanom Province

พระครูศรีปริยัติการ¹

พระมหาประกาย ปณฺญาวชิโร¹

Phrakhrusripariyattikarn

Phramaha Prakai Pannavachiro

Mahachulalongkornrajvidyalaya University

Nakhonphanom Buddhist College

Corresponding Author, E-mail: vivo250462@gmail.com

Corresponding Author, E-mail: wandee253325332533@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ รวม 5 คือ ด้านลักษณะงาน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความมั่นคงในงาน 2) เพื่อศึกษาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จำนวน 13 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายด้านมีดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (4.44) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.38$) ด้านความมั่นคงในงาน ($\bar{X} = 4.33$) ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X} = 4.18$) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ

2. อุปสรรคในการปฏิบัติงาน พบว่า มีวันหยุดมากเกินไปทำให้สอนไม่ครบเนื้อหา ขาดอุปกรณ์ทำความสะอาดและอุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ ขาดทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม ขาดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ และ ขาดสวัสดิการที่เหมาะสม

3. แนวทางเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีดังนี้คือ ไม่ควรขดเขยเวลาเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ ควรมีอุปกรณ์ทำความสะอาดและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่จำเป็น ควรพัฒนาทักษะความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ควรมีกิจกรรมร่วมกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และควรมีระบบสวัสดิการที่เหมาะสม

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, การปฏิบัติงาน, โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the level of duty performance satisfaction of teachers at Wat Mahathat Pariyadithamma School, including 5 aspects namely; aspect of characteristics of work, aspect of working environment, aspect of relations between colleagues, aspect of the work success, and aspect of job security, 2) to study obstacles in duty performance, and 3) to study guidelines for enhancing duty performance satisfaction. The sample population was 13 teachers at Wat Mahathat Pariyadithamma School. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research revealed as follows:

1. In overall, the duty performance of teachers was at a high level ($\bar{x} = 4.29$). While considering each aspect, the result revealed as follows: an aspect of relations between colleagues (4.44), characteristics of work ($\bar{x} = 4.38$), job security ($\bar{x} = 4.33$), work success ($\bar{x} = 4.18$), and the working environment ($\bar{x} = 4.15$) respectively.

2. In obstacles in duty performance, it was found that there were too many holidays, lack of cleaning equipment and scientific experiment, lack of proper communication, lack of cooperation in various activities and lack of appropriate welfare.

3. Guidelines for enhancing duty performance satisfaction were as follows: should not compensate for school hours on Saturday-Sunday, should have cleaning equipment and necessary scientific equipment, should develop relationship skills with colleagues, should have joint activities once a week, and should have an appropriate welfare system.

Keywords: Satisfaction, Duty Performance, Wat Mahathat Pariyadithamma School

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา และบาลีวิสามัญศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2432 และ พ.ศ.2489 ตามลำดับ ต่อมามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้น เรียกว่า “โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา” เมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาได้แพร่หลายออกไป ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษา จึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า “โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน” โดยสังฆมนตรี จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ต่อมาปี พ.ศ.2507 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่เรียกว่า “บาลีศึกษาสามัญและปริยัติศึกษา” พร้อมทั้งยกเลิกระเบียบสังฆมนตรีว่าด้วย

การศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน ต่อมาพิจารณาเห็นว่า การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงเห็นควรให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป จึงได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พุทธศักราช 2514 ออกมารองรับ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2535 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน (วิชัย ธรรมเจริญ, 2543:4)

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุ - สามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากำหนด(วิชัย ธรรมเจริญ, 2543:35) และโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุได้ก่อตั้งและได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2542 ซึ่งเปิดดำเนินการมาโดยลำดับเป็นระยะเวลา 22 ปี มีผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วจำนวนมาก ปัจจุบันมีครูและผู้บริหารจำนวน 10 รูป / คน (โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ, 2543) มีระบบและกลไกการบริหารงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากำหนด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ ในด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความมั่นคงในงาน เพื่อจะได้ทราบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอันจะเป็นประโยชน์แก่การบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความมั่นคงในงาน

2) เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคต่อการสร้างเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความมั่นคงในงาน

3) เพื่อทราบแนวทางในการสร้างเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความมั่นคงในงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1) การศึกษาเอกสาร เพื่อค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ ทั้ง 5 ด้าน คือ ในด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความมั่นคงในงาน

2) การศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ 5 ข้อ 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5 ข้อ 3) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 5 ข้อ 4) ด้านความสำเร็จของงาน 5 ข้อ และ 5) ด้านความมั่นคงในงาน 5 ข้อ

2. ขั้นการสร้างแบบสอบถาม

1) สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ความชัดเจนของสำนวนภาษา แล้วหาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า 0.5 ขึ้นไป 3 รูป ได้แก่ 1) พระมหาวิเชียร วชิรเมธี,ดร.อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต 2) พระอธิการทัตเทพ ฐานกโร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต 3) พระสมุห์อดิเรก อาทิจจพโล,ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

2) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่าตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert) โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป : ประกอบด้วย อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน, ประเภทงานที่ปฏิบัติ, และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและการเขียนกรอกข้อมูล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม : ลักษณะแบบสอบถามเป็นการประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เพื่อทราบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ โดยกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยรวมรายด้าน แบ่งกลุ่มค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจมาก มีความพึงพอใจปานกลาง มีความพึงพอใจน้อย และมีความพึงพอใจน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับของลิเคิร์ต ดังนี้

1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย

2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะปัญหาอุปสรรค ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม

3. ขั้นตอนการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ทำหนังสือขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม 2) ติดต่อกับผู้ประสานงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุเพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล 3) นำแบบสอบถามที่ได้กลับมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป 5) การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้วิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ (1) ค่าร้อยละ (Percentage) (2) ค่าเฉลี่ย (Mean) (3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. ชั้นการสรุป :

เป็นการนำเอาผลการวิเคราะห์ในบทที่ 3 และ 4 มาสรุปตอนท้าย พร้อมทั้งอภิปรายผลและเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม” ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาไว้ 4 ตอน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย เป็นสภาวะรับรู้ภายในซึ่งเกิดจากความคาดหวัง ถ้าได้รับตามที่คาดหวังความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้น แต่ถ้าได้น้อยกว่าที่คาดหวังก็จะทำให้เกิดความไม่พอใจ โดยกำหนดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงาน 3) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 4) ด้านความสำเร็จของงาน และ 5) ด้านความมั่นคงในงาน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 25-30 ปี ขึ้นไป จำนวน 6 รูป/คน รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จำนวน 4 รูป/คน และมีอายุ 36 – 40 ปี จำนวน 3 รูป/คน

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 9 รูป/คน รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 3 รูป/คน และอื่นๆ จำนวน 1 รูป/คน

ด้านสถานภาพสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานภาพโสด จำนวน 10 จำนวน 6 รูป/คน รองลงมา มีสถานภาพสมรส จำนวน 2 คน และสถานภาพแยกกันอยู่ 1 คน

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 9 รูป/คน และรองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 20,000 บาท จำนวน 4 รูป/คน

ด้านประเภทงานที่ปฏิบัติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 9 รูป/คน รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี จำนวน 3 รูป/คน และมีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี จำนวน 1 รูป/คน

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม

1) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่า ความคิดเห็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ คือ (1) ลักษณะงานที่ทำมีความสอดคล้องกับความสามารถของท่าน และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ (1) งานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับความรู้ของท่าน และ (2) เต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย

2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ (1) ภายในห้องทำงานมีการจัดแสงสว่างให้เพียงพอ (2) วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ทำงานมีความพอเพียง และ (3) มีการปรับอุณหภูมิของห้องทำงานให้เหมาะสม

3) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า ความคิดเห็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ (1) สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดีและมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ (1) เพื่อนร่วมงานมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ (2) ได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษาคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา

4) ด้านความสำเร็จของงาน พบว่า ความคิดเห็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม ด้านความสำเร็จของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ คือ (1) สามารถทำงานได้สำเร็จตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา คือ (2) สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนด และ (3) มีความภูมิใจในงานที่เสร็จตามวัตถุประสงค์

5) ด้านความมั่นคงในงาน พบว่า ความคิดเห็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม ด้านความมั่นคงในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ (1) ได้รับเลื่อนขั้นตำแหน่งให้สูงขึ้นตามความสามารถ รองลงมา คือ (2) รักและผูกพันในงานที่ทำโดยไม่คิดลาออกก่อนเกษียณอายุ และ (3) มีการส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาทักษะในตำแหน่งนี้

3) ผลการวิเคราะห์อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม

ผลการวิเคราะห์อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมในด้านต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่าย ยังไม่เข้ากับหน้าที่ที่ครูต้องรับผิดชอบดูแล เวลาเรียนหยุดมากเกินไปทำให้การเรียนการสอนโรงเรียนเรียนไม่ครบตามเนื้อหาการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การใช้ภาษาในการทำงานของผู้ร่วมงาน

แนวทางแก้ไขปัญหา ให้ผู้มีบังคับบัญชาสอดส่องดูแลว่า บุคคลที่จะมาทำงานเหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่ อยากรให้โรงเรียนชดเชยเวลาเรียนที่หยุดไปในวันพระ ให้มาเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ ควรใช้หลักภาษาที่ถูกต้องในการพูดให้ถูกกาลเทศะ

2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ระบบสุขอนามัยไม่ปลอดภัย อุปกรณ์ในการทำความสะอาดไม่เพียงพอสำหรับทำความสะอาด อุปกรณ์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอต่อการทดลองของนักเรียน อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนบางห้องไม่พร้อมใช้งานและบางประเภทขาดแคลน

แนวทางแก้ไขปัญหา ควรปิดประตูห้องน้ำในเวลาทำธุระเสร็จ และควรมีป้ายกำกับบอกด้วย ควรมีอุปกรณ์ทำความสะอาดครบครันโดยเฉพาะอุปกรณ์ห้องน้ำ เพิ่มอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่จำเป็น ต้องมีการตรวจสอบอุปกรณ์การเรียนการสอนว่ามีความพร้อมในการใช้งานหรือไม่

3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ไม่มีมารยาทในการทักทายกันในเวลาตอนเช้าหลังเลิกงาน และใช้ภาษาในการสื่อสารไม่เหมาะสม ไม่ค่อยมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ขาดความร่วมมือ การประสานงานบางอย่าง บางเวลา บางประเด็นไม่ทั่วถึง ไม่บอกกล่าวอย่างชัดเจน

แนวทางแก้ไขปัญหา อยากให้โรงเรียนมีแนวทางในการอบรมครู เรื่องมารยาทในการพูดกับพระภิกษุ-สามเณร อยากให้มีกิจกรรมดีๆ หรือโครงการบางอย่าง เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานให้มากๆ คณะที่ทำงานควรปฏิบัติตามหน้าที่ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ควรมีการพูดคุยประสานงานอย่างชัดเจนในการทำงาน

4. ด้านความสำเร็จของงาน

ปัญหาและอุปสรรค ผู้ร่วมงานขาดความร่วมมือในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้ปฏิบัติ

แนวทางแก้ไขปัญหา ควรมีกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

5. ด้านความมั่นคงในงาน

ปัญหาและอุปสรรค ไม่มีความมั่นคงและไม่มีเกียรติ ไม่มีสวัสดิการและสวัสดิภาพ ทางด้านการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปริยัติธรรม ตั้งแต่ปฏิบัติหน้าที่จนถึงสิ้นชีวิต

แนวทางแก้ไขปัญหา อยากให้มีความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปริยัติธรรม สำหรับครูฆราวาส มีสวัสดิการและสวัสดิภาพครูหลังสิ้นชีพ เพื่อเป็นประจักษ์คุณงามความดีในการปฏิบัติหน้าที่

อภิปรายผล

ผลการศึกษา เรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม” มีข้อสังเกตและนำประเด็นมาอภิปราย มีดังนี้

อภิปรายความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมทั้ง 5 ด้าน

1) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม พบว่า พนักงานควรเฝ้าหาความรู้ให้แก่ตนเอง อย่างสม่ำเสมอ พนักงานควรให้

คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงาน และพนักงาน ควรปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งและความรับผิดชอบ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ ชนะศึก ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อการปฏิบัติงานใน บริษัท แป้งมัน กาศสินธุ์ จำกัด” ผลการวิจัย ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ลักษณะงานที่ทำมีความสอดคล้องกับความสามารถของท่าน และรองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก งานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับความรู้ของท่าน เพิ่มใจที่จะปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย (สมพงษ์ ชนะศึก,2558 : บทคัดย่อ)

2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านความรักในองค์กร ด้านความผูกพัน มุ่งมั่นในองค์กร ด้านประสิทธิผลต่อต้นทุน ด้านสมรรถนะบุคคล ด้านความร่วมมือร่วมใจกับ หน่วยงานอื่นๆ ภายในองค์กร และด้านความสอดคล้องของเป้าหมายบุคคลและองค์กร และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพงศ์ เกตุมณี ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท คุณันเฮงหลีเท็กซ์ไทล์ จำกัด” ผลการวิจัย ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ภายในห้องทำงานมีการจัดแสงสว่างให้เพียงพอ รองลงมาอยู่ในระดับมาก วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ทำงานมีความพอเพียง และมีการปรับอุณหภูมิของห้องทำงานให้เหมาะสม (สิริพงศ์ เกตุมณี, 2557 : บทคัดย่อ)

3) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม พบว่า จัดให้มีงานเลี้ยงพบปะสังสรรค์เป็นประจำทุกปี จัดกิจกรรมมอบเกียรติบัตรพนักงานดีเด่นประจำเดือน เมื่อพนักงานได้ตามเป้าหมายของบริษัท จัดทำเสื้อพนักงานดีเด่นและมอบให้เป็นประจำทุกเดือน จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพประจำปี โดยให้มาตรวจสุขภาพที่บริษัท เพื่อรับความสะดวกของพนักงาน จัดทำบอร์ดพนักงานดีเด่นประจำเดือน เพื่อประกาศให้ทุกคนรับทราบ มีการปรับค่าจ้างรายขึ้นทุกๆ 6 เดือน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจงพร ทิศอุ้น ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ สำนักงานขนส่งจังหวัดลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัย ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ เพื่อนร่วมงานมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษาคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา (จงพร ทิศอุ้น,2559:บทคัดย่อ)

4) ด้านความสำเร็จของงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดลำปางอยู่ในระดับมาก และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยตามลำดับ ได้แก่ สำนักงานขนส่งจังหวัดลำปางควรมีสถานที่ จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อมากกว่านี้ สำนักงานขนส่งจังหวัดลำปาง ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายชี้ทางในการมาติดต่อด้านเอกสารต่าง ๆ และสำนักงานขนส่งจังหวัดลำปาง ควรจัดให้มี วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้ทันสมัยและมากเพียงพอ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกรณ ปีกแก้ว ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ สำนักงานขนส่งจังหวัดลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัย ด้านความสำเร็จ

ของงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สามารถทำงานได้สำเร็จตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา คือ สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนด และมีความภูมิใจในงานที่เสร็จตามวัตถุประสงค์ (รัชนิกรณ์ ปีกแก้ว, 2560 : บทคัดย่อ)

5) ด้านความมั่นคงในงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม พบว่า มีสวัสดิการ ค่าตอบแทน ให้แก่พนักงานที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกัน ทำให้พนักงานมีอาชีพเลี้ยงชีพไปจนเกษียณอายุการทำงาน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา หอมระรื่น ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแคนนอน ไฮเทค (ประเทศไทย) จำกัด” ผลการวิจัย ด้านความมั่นคงในงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ได้รับเลื่อนขั้นตำแหน่งให้สูงขึ้นตามความสามารถ รองลงมา คือ รักและผูกพันในงานที่ทำโดยไม่คิดลาออกก่อนเกษียณอายุ และมีการส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาทักษะในตำแหน่งหน้าที่ (อัจจิมา หอมระรื่น, 2556: บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

1) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ลักษณะงานที่ทำให้มีความสอดคล้องกับความสามารถของท่าน งานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับความรู้ของท่าน และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย

2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ภายในห้องทำงานมีการจัดแสงสว่างให้เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำงานมีความพอเพียง และมีการปรับอุณหภูมิของห้องทำงานให้เหมาะสม

3) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี เพื่อนร่วมงานมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำจากผู้บังคับบัญชา

4) ด้านความสำเร็จของงาน สามารถทำงานได้สำเร็จตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนด และมีความภูมิใจในงานที่เสร็จตามวัตถุประสงค์

5) ด้านความมั่นคงในงาน ได้รับเลื่อนขั้นตำแหน่งให้สูงขึ้นตามความสามารถ รักและผูกพันในงานที่ทำโดยไม่คิดลาออกก่อนเกษียณอายุ และมีการส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาทักษะในตำแหน่งหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม เฉพาะด้านทำวิจัยแบบเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีมุมมองของผู้ปฏิบัติที่

หลากหลาย โดยครอบคลุมประเด็นสภาพการดำเนินงาน จุดแข็ง จุดอ่อน ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ

2) ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนมอยู่เสมอ จะได้เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจดี มีเมตตา มีไมตรีที่ดีต่อครูนักเรียน จะได้เป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยความสามัคคี ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองความผาสุกในองค์กร

สรุปว่า

จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม” ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ส่วนด้านที่มีการตัดสินใจต่ำที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนอุปสรรคในการปฏิบัติงานพอประมวลได้ดังนี้

1. วันหยุดมากเกินไปทำให้สอนไม่ครบเนื้อหา
2. ขาดอุปกรณ์ทำความสะอาดและอุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์
3. ขาดทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ และสวัสดิการที่เหมาะสม

องค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่

จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม” ทำให้แนวทางในการส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม สามารถประมวลได้ดังนี้

การวิจัยเรื่องนี้ทำให้พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องมีความเอื้อต่อผู้เรียนทั้งในด้านเวลา สถานที่ และอุปกรณ์ทางการศึกษา ที่ตอบโจทย์กับความต้องการของผู้เรียน โดยจะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกระตุ้นให้ครูได้เข้าอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการสอนแบบใหม่โดยไม่จำเจ

บรรณานุกรม

- พรศักดิ์ ตรีภูลชีวะพานิตต์. (2542). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ. (การอุดมศึกษา), กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- เอนก ยังให้ผล. (2551). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จงพร ทิศอ่อน. (2559). “ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน บริษัท คิวโซ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- รัตนา ดุลยประพันธ์. (2542). การรับรู้และความพึงพอใจของข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีรดิศ กาญจนวงศ์. (2556). “ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัท สแปนซ์ (ไทยแลนด์) จำกัด”. สารนิพนธ์ บธ.ม.(การจัดการ). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฝ่ายบริหารวิชาการ. (2561). หลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ. เอกสารอัดสำเนา. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ.
- มนต์ชัย แก้วหลวง. (2535). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญช่วย ไชเมืองชื่น. (2548). ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปภาวดี ดุลยจินดา. (2537). พฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรบัณฑิต.
- รัชณีกรณีย์ ปีกแก้ว. (2560). “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ สำนักงานขนส่งจังหวัดลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง”. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2543). "คู่มือปฏิบัติการงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา". กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2535). ระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- วชิรนนท์ ลาภพรประเสริฐ. (2545). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.